
Otazníky visí nad akreditacemi. Příprava novely zákona jde do finále

Otazníky visí nad akreditacemi. Příprava novely vysokoškolského zákona jde do finále

Pevné obrysy dostává novela zákona o vysokých školách. Ministerstvo školství společně se zástupci vysokých škol v těchto dnech dolaďuje sporné body novely. „Při jednáních pracovní skupiny se stále ukazuje, že v návrhu zůstávají věci, nad kterými mezi ministerstvem a reprezentací vysokých škol neapanuje shoda, byť se ministerstvo tváří naopak,“ upozorňuje předseda Studentské komory Rady vysokých škol (SK RVŠ) Mgr. Miroslav Jašurek v rozhovoru pro internetový časopis iForum.

V jaké fázi je nyní jednání o připravované novele zákona?

Reprezentace vysokých škol dostala na počátku března první návrh paragrafového znění novely zákona. Mělo to velké nedostatky už z pohledu zpracování paragrafů samotných, především z hlediska pojmosloví a konzistence jednotlivých částí. Proto k tomu reprezentace předložila velké množství připomínek.

Ministerstvo by je nyní mělo do novely zapracovat a pak by mělo přijít na řadu vnitřní připomínkové řízení. Zvláště Rada vysokých škol (RVŠ) požadovala, aby bylo dostatečně dlouhé. Problém je ale v tom, že ministr neustále zamýšlí předložit novelu na vládě zhruba do konce května, takže na projednávání hodně spěchá. Úřad nám však slíbil, že před tím, než to půjde do vnějšího, mezirezortního, připomínkového řízení, sejde se k tomu ještě jednou pracovní skupina, aby vše projednala.

V čem nyní vidíte největší problémy současného návrhu?

Velkým tématem je problematika akreditací. Ministerstvo nakonec už do samotného zákona dodalo řadu témat dotýkajících se akreditací, která měla být původně až v podzákoných předpisech. Je z toho znát, s jakým chvatem se to dělalo, není to dostatečně promyšlené, paragrafové znění je zpracované nekvalitně. Museli jsme si proto vyjasnit i terminologicky, co které věci v návrhu vlastně znamenají.

Uvedu příklad. Návrh počítá s tím, že bude zavedena tzv. institucionální akreditace. To znamená, že vysoká škola bude zhodnocena z hlediska toho, jak vykonává své základní činnosti, jestli skutečně funguje jako vysoká škola.

Vedle toho si škola může akreditovat ještě tzv. oblasti vzdělávání, v nichž si pak bude moci tvořit studijní programy. Návrh novely ale vůbec neříkal, co se stane se studijními programy, když škola přijde o institucionální akreditaci. Návrh se nezabýval ani tím, co se stane, když škola přijde o akreditaci v oblasti vzdělávání. Očekáváme, že ministerstvo tyto vyslovené díry v návrhu nějak dopracuje.

Při jednáních pracovní skupiny se stále ukazuje, že v návrhu zůstávají věci, nad kterými mezi ministerstvem a reprezentací vysokých škol nepanuje shoda, byť se ministerstvo tváří naopak.

Například?

Uvedu téma, proti kterému zrovna SK RVŠ nijak výrazně neprotestuje. Shoda celé pracovní skupiny nad ním ale nepanuje. Týká se to slučování soukromých vysokých škol. Návrh novely zákona hovoří o tom, že když dojde ke sloučení škol, přecházejí všechny jejich pravomoci na nástupnickou organizaci. Její akreditace bude platit dva roky. Po tu dobu se očekává, že školy budou dělat to, co dosud dělaly. To ale vůbec nemusí platit. Teprve po dvou letech se pak musí nástupnická organizace reakreditovat. V průběhu těchto dvou let ale může škola např. realizovat studijní programy, a to za úplně jiných podmínek. Z návrhu navíc nebylo jasné, co se stane s institucionální akreditací apod. Problém je v tom, že náměstek ministra si tak trochu představuje to, že Národní akreditační agentura bude schopná kontrolovat úplně všechno, dozorovat všechny školy 24 hodin denně sedm dní v týdnu.

Je to příklad toho, že nad obecnostmi v návrhu panuje shoda, ale jakmile dojde na konkrétní realizaci, ukáže se, že tam zůstává řada rizik...

Další otázka, která může ještě trochu víc rezonovat, jsou pravomoci fakult. Dnes mohou fakulty volně nakládat se svým majetkem, realizují studijní programy, děkan má kompetence v oblasti personální politiky. Návrh ale říká, že to fakulta může dělat, pokud to určí statut vysoké školy. Pokud ne, tak se předpokládá, že to dělá vysoká škola. Ztrácí se tím tradiční pojetí univerzity jako konfederace fakult.

Je to tedy pokus o větší centralizaci?

Může se to stát. Záleží ale samozřejmě na konkrétní vysoké škole a na tom, jak funguje její akademický senát, jaké je obecně její vnitřní prostředí. Na některých vysokých školách se může rektor snažit řešit fakultní věci přímo, nebo třeba nepřímou, ale udržovat si nad nimi nějaký dohled. Na velkých školách však může rektor přímo kontrolovat dění na všech fakultách jen velmi těžko.

Jedno z témat, které loni přivedlo do ulic k protestům řadu lidí, bylo vložení velkých pravomocí nad školami do rukou členům správních rad vysokých škol jmenovaných ministerstvem. Jak úřad naložil s tímto výbušným bodem?

Ze všech stran došlo ke kompromisu. Správní rada bude mít podle návrhu novely nové pravomoci, bude schvalovat rozpočet a statut školy a také smlouvu s ministerstvem, což je podle nás pořád velký problém, protože tam dochází ke střetu zájmů. Rada bude jmenována ministrem a zároveň bude schvalovat dohodu, kterou vysoká škola s ministerstvem sjednává.

Změnou je oproti loňsku to, že akademický senát bude moci rozhodnutí správní rady přehlasovat většinou.

Ministerstvo si ale nakonec stejně prosadí to, co bude chtít. My se tomu můžeme bránit jen těžko. Až se ale pak budou dít nějaké podivnosti, nechť ti, kteří to vymysleli, za to nesou politickou odpovědnost.

Dalším tématem, nad kterým se hodně diskutovalo, bylo zavedení mimořádných profesur. Jak se s tím návrh novely zákona vypořádal?

Je to jako když pesek s kočičkou vařili dort. Do novely ministerstvo naházelo všechno dohromady. Ministerstvo počítá jak se zachováním docentského a profesorského jmenovacího řízení, tak i se zavedením mimořádných profesur a pracovních míst docentů a profesorů. Vznikne dvoukolejný systém, ve kterém se za chvíli nikdo nevyzná.

Loni touto dobou byla situace velmi vyhrocená. Proti návrhům, které přicházely z ministerstva školství, se stavěla reprezentace vysokých škol i samotní studenti. Od té doby se změnil ministr a jeho náměstek, z dvou nových zákonů se přešlo k novelizaci stávající normy. Jaká je tedy situace teď? Je nyní šance najít skutečnou shodu?

V porovnání s minulým rokem je nynější situace úplně jiná. V první řadě je poněkud jiný přístup ministerstva, byť ta přehnaná ukvapenost projednávání návrhu není ideální. Řadu témat je třeba pořádně promyslet. Ty největší problémy, které se řešily loni, ale zmizely. V předkládaném materiálu nejsou témata, která by byla úplně špatná. Novela navíc předpokládá, že vznikne velké množství podzákonních předpisů.

Nevznikne tedy zákon, který bude jen prázdnou slupkou, a ve skutečnosti pak všechno ovládnou podzákonné předpisy? Bude se i nad jejich tvorbou scházet pracovní skupina?

Takto vyostřeně se to říct nedá, ale v některých momentech se to může stát. Třeba v případě akreditací jsou v návrhu novely zákona jen velmi obecné formulace. Ďábel je přitom schovaný v detailu. Zatím to vypadá tak, že první návrh podzákonných předpisů by měl vznikat v rámci projektu KREDO, který má realizovat ministerstvo a do kterého se mají zapojit přímo lidé z vysokých škol. Některé věci ale zatím zůstávají jen ve formě příslibů...

Členy pracovní skupiny, která se schází nad přípravami novely zákona o vysokých školách, jsou zástupci České konference rektorů a Rady vysokých škol. Jako hosté se jednání účastní zástupci Akademie věd ČR, Akreditační komise ČR, České studentské unie, Svazu průmyslu a dopravy a Vysokoškolského odborového svazu.